

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum singularia habeant ideam in Deo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

ARTICVLVS VIII.

Vtrum singularium sint in Deo Ideæ.

Q TAVO quæritur, vtrum singularia habeant ideam in Deo. Et videtur quod non, quia singularia sunt infinita in potentia: sed in Deo est idea non solum eius, quod est, sed etiam eius, quod esse potest: si ergo singularium esset idea in Deo, essent ideæ infinitæ: quod videtur absurdum, cum non possint esse actu infinita.

¶ 2 Præter. Si singularia habent ideam in Deo, aut est idea eadem singularis, & speciei, aut alia, & alia: non alia, & alia, tunc enim vnus rei essent multæ ideæ in Deo, quia idea speciei est etiam idea singularis: si autem est vna, & eadem, cum in idea speciei omnia singularia, quæ sunt eiusdem speciei, conueniant, tunc omnium singularium non erit, nisi vna idea tantum, & sic singularia non habebunt ideam distinctam in Deo.

¶ 3 Præter. Multa singularium casu accidunt: sed talia non sunt prædefinita: cum ergo idea requirat prædefinitionem, vt ex dictis patet, videtur quod non omnia singularia habeant ideam in Deo.

¶ 4 Præter. Quædam singularia sunt ex duabus speciebus commista, sicut mulus ex asino, & equo. si ergo talia habeant ideam, videtur, quod vniciuique eorum respondet duplex idea, & hoc videtur absurdum, cum inconueniens sit ponere multitudinem in causa, & vnitatem in effectu.

SED CONTRA, Ideæ sunt in Deo ad cognoscendum, & operandum: sed Deus est cognitor, & operator singularium. ergo in ipso sunt ideæ eorum.

¶ 1 Præter. Ideæ ordinantur ad esse rerum: sed singularia verius habent esse quam vniuersalia, cum vniuersalia non subsistant, nisi in singularibus, ergo singularia magis debent habere ideam, quam vniuersalia.

RESPON. Dicendum, quod Plato non posuit ideam singularium, sed specierum tantum, cuius duplex fuit ratio. Vna, quia secundum ipsum ideæ non erant factiue materia: sed formæ tantum in his inferioribus: singularitatis autem principium est materia: secundum formam vero vniuersalem singularium collocatur in specie, & ideo idea non respondet singulari, in quantum singularis est, sed ratione speciei tantum. Alia ratio esse potuit, quia idea non est, nisi eorum quæ per se sunt intenta, vt ex dictis patet. intentio autem naturæ est principaliter ad speciem conferuandam: vnde quæuis generatio terminetur ad hunc hominem, tamen intentio naturæ est, quod generet hominem. & propter hoc etiam Philosophus dicit in 18. de Animalibus, quod in accidentibus specierum sunt assignandæ causæ finales, non autem in accidentibus singularium, sed efficientes, & materiales tantum: & ideo idea non respondet singulari, sed speciei. & eadem ratione Plato non ponebat ideam generum, quia intentio naturæ non terminatur ad productionem formæ generis, sed solum formæ speciei. Nos autem ponimus Deum esse causam singularis, & quantum ad formam, & quantum ad materiam. Ponimus etiam, quod per diuinam providentiam definiantur omnia singularia, & ideo oportet nos singularium ponere ideam.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ideæ non plurificantur, nisi secundum diuersos respectus ad Quæst. dif. S. Tho. RR 2 res

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut dictum est in Deo idea est non solum primorum effectuum, sed etiam secundorum. vnde quæ accidentia habeant esse per substantiam, non excluditur quin habeant ideam.

AD SECUNDUM dicendum, quod accidens dupliciter potest accipi. Vno modo, in abstracto, & sic consideratur secundum propriam rationem, sic enim assignamus in accidentibus genus & speciem. & hoc modo subiectum non ponitur in definitione accidentium vt genus, sed vt differetia, vt cum dicitur similitas est curvitas nasi. Alio modo, possunt accipi in concreto, & sic accipiuntur, secundum quod sunt vnum per accidens cum subiecto. vnde sic non assignatur eis nec genus nec species, & ita verum est quod subiectum ponitur in definitione accidentis, vt genus.

AD TERTIUM dicendum, quod quæuis accidens non sit participans, est tamen ipsa participatio, & sic patet quod ei est respondet idea in Deo vel similitudo.

AD QUARTUM patet responsio ex dictis.

lum substantiarum, vt patet per Philo. in 1. Metaph. Cuius ratio fuit, quia Plato posuit ideam esse proximas causas rerum, vnde illud, cui inueniebatur proximam causam præter ideam, non ponebat habere ideam. & inde est, quod ponebat in his, quæ dicuntur prius & posterius, non esse eodem ideam: sed primum esse ideam secundum hanc et opinionem tangit Dionysius in 5. c. de diu. nomi. imponens eam cuidam Clemeti Philo. qui dicebat superiora in entibus esse inferiorum exemplaria, & hac ratione, cum accidens immediate a substantia causetur, accidentium ideam Plato non posuit: sed quia nos ponimus Deum immediate causam vniuersalium; rei secundum quod in omnibus causis secundis operatur, & quod omnes effectus secundum eius prædefinitionem proueniunt: ideo non solum primorum entium, sed etiam secundorum ideam ponimus, & sic substantiarum & accidentium, sed diuersorum accidentium diuersimode. Quædam enim sunt accidentia propria ex principiis subiecti causata, quæ secundum esse nunquam a suis subiectis separantur, & huiusmodi vna operatione in esse producantur cum suo subiecto: vnde cum idea, proprie loquendo, sit forma rei operabilis in quantum huiusmodi, non erit talium accidentium idea distincta, sed subiecti cum omnibus accidentibus eius erit vna idea: sicut edificatorem vnam formam habet de domo, & omnibus quæ domui accidunt in quantum huiusmodi, per quam domum cum omnibus talibus accidentibus simul in esse producit, cuius accidens est quadratura ipsius, & alia huiusmodi. Quædam vero sunt accidentia, quæ non sequitur inseparabiliter suum subiectum, nec ex eius principis dependent, & talia producantur in esse alia operatione præter operationem, qua producit subiectum: sicut non ex hoc ipso, quod homo est homo, sequitur, quod sit grammaticus: sed per aliquam aliam operationem, & talium accidentium est in Deo idea distincta ab idea subiecti, sicut etiam artifex concipit formam picture domus, præter formam domus. Si autem large accipiamus ideam pro similitudine, sic vtraque accidentia habent ideam distinctam in Deo, quia per se distincte considerari possunt. vnde & Philo. dicit in 1. Metaphysic. quod quantum ad rationem sciendi accidentia debent habere ideam, sicut & substantia: sed quantum ad alia propter quæ Plato ponebat ideam, vt scilicet essent causæ generationis & essendi, ideæ videntur esse substantiarum tantum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut dictum est in Deo idea est non solum primorum effectuum, sed etiam secundorum. vnde quæ accidentia habeant esse per substantiam, non excluditur quin habeant ideam.

AD SECUNDUM dicendum, quod accidens dupliciter potest accipi. Vno modo, in abstracto, & sic consideratur secundum propriam rationem, sic enim assignamus in accidentibus genus & speciem. & hoc modo subiectum non ponitur in definitione accidentium vt genus, sed vt differetia, vt cum dicitur similitas est curvitas nasi. Alio modo, possunt accipi in concreto, & sic accipiuntur, secundum quod sunt vnum per accidens cum subiecto. vnde sic non assignatur eis nec genus nec species, & ita verum est quod subiectum ponitur in definitione accidentis, vt genus.

AD TERTIUM dicendum, quod quæuis accidens non sit participans, est tamen ipsa participatio, & sic patet quod ei est respondet idea in Deo vel similitudo.

AD QUARTUM patet responsio ex dictis.

In dialogo de iusto patet a principio & in dialogo de natura, non remouere ante modum.

Ex art. 1.

In dialogo de iusto patet a principio & in dialogo de natura, non remouere ante modum.

As. præcedit

res non est autem inconueniens relationes rōnis in infinitum multiplicari, vt Auic. dicit.

Lib. 3. Metaph. Para. ante hunc.

AD SECUNDUM dicendum, qd si loquamur de idea proprie, fm quod est rei, eo modo, quo est in esse producibilis, sic vna idea responder singulari, speciei, & generi, indiuiduatis in ipso singulari, eo qd Socrates, homo & animal non distinguuntur secundum esse. Si autem accipiamus ideam cōiter pro similitudine, vel ratione, sic cum diuersa sit confideratio Socratis, vt Socrat. est, & vt homo est, & vt est animal, respondebunt ei plures ideæ, vel similitudines.

AD TERTIUM dicendum, qd quāuis aliquid sit a causa respectu proximi agentis: nihil tamen est a causa respectu agentis, qui omnia præcognoscit.

AD QVARTUM dicendum, qd mulus habet speciem mediam inter equum, & alinum: ideo non est in duabus speciebus, sed in vna tantum, quæ est effecta per commisionem seminum, in quantum virtus actiua maris non potuit perducere materiam feminae ad terminos propriæ speciei perfectæ, propter materiae extraneitatem: sed producit ad aliquid propinquum suæ speciei. & ideo eadem ratione assignatur idea mulo, & asino.

QVAESTIO IIII.

De Verbo.

In octo articulos diuisa.

- ¶ Primo queritur, Vtrum in diuinis verbum proprie dicatur.
- ¶ Secundo, Vtrum in diuinis essentialiter, vel personaliter verbum dicatur.
- ¶ Tertio, Vtrum verbum Spiritu sancto cōueniat.
- ¶ Quarto, Vtrum Pater dicat creaturam.
- ¶ Quinto, Vtrum verbum respectum ad creaturam importet.
- ¶ Sexto, Vtrum verbo res verius esse habeant, quā in seipsis.
- ¶ Septimo, Vtrum eorum quæ non sunt, nec erūt, nec fuerunt, sit verbum.
- ¶ Octauo, Vtrum quod factū est sit vita in verbo.

ARTICVLVS PRIMVS.

Verum in diuinis verbum proprie dicatur.

1. p. 9. 34. 4. 2. 4.

QVAESTIO est de verbo. Et primo queritur, vtrum verbum proprie dicatur in diuinis. Et videtur qd non. est enim duplex verbum. scilicet interius, & exterius: exterius autem de Deo proprie dici nō potest, cum sit corporale, & transiens, similiter nec verbum interius, quod definiens Damasc. 2. lib. inquit. Sermo interius dispositus est motus animæ in excogitando factus, sine aliqua enuntiatione: in Deo autem nō potest poni, nec motus, nec cogitatio, quæ discursu quodam perficitur. ergo videtur, qd verbum nullo modo proprie dicatur in diuinis.

Cap. 18. non procul a fine.

Lib. 15. c. 11. tom. 3.

¶ 2. Præf. Aug. in 3. de Trini. probat, quod verbum est ipsius mentis, ex eo quod etiam eius os aliquid esse dicitur, vt patet Matth. 15. Quæ procedunt de ore, hæc coinquinant hominem, quod de ore cordis intelligendum esse ostenditur, ex his, quæ sequuntur. quæ autem procedunt de ore de corde exeūt: sed os non dicitur, nisi Metaphorice in spiritualibus rebus. ergo nec verbum.

¶ 3. Præf. Verbū ostenditur esse mediū inter creaturam, & creaturas, ex hoc, qd Ioan. 1. dicitur. Omnia

per seipsum facta sunt, & ex hoc ipso probat Aug. quod verbum non est creatura: ergo eadē ratione potest probari, quod verbum non est creator. ergo verbum nihil ponit quod sit in Deo.

¶ 4. Præf. Mediū equaliter distat ab extremis. si igitur verbum est mediū inter patrem dicentē & creaturam, quæ dicitur, oportet quod verbum per essentiam distinguatur a patre, cum per essentiam a creaturis distinguatur: sed in diuinis non est aliquid per essentiam distinctum. ergo verbum nō proprie ponitur in Deo.

¶ 5. Præf. Quicquid non conuenit filio, nisi secundum quod est incarnatus, hoc nō proprie dicitur in diuinis, sicut esse hominem vel ambulare vel aliquid huiusmodi: sed ratio verbi non conuenit filio, nisi secundum quod est incarnatus, quia ratio verbi est ex hoc quod manifestat dicentem: filius autē non manifestat patrem nisi secundum quod est incarnatus, sicut nec verbum nostrum, nisi secundum quod est vocatum.

¶ 6. Præf. Si verbum proprie diceretur in diuinis, idem esset verbum quod fuit ab æterno apud patrem, & quod est ex tempore incarnatum: sicut dicimus quod est idem filius: sed hoc, vt videtur, dici non potest, quia verbum incarnatum comparatur verbo vocis sicut verbum apud patrem existens, verbo mentis, vt patet per Aug. in lib. de Trini. non est autē idem verbum cum voce prolatum & verbum in corde existens. ergo non videtur quod verbum quod ab æterno dicitur apud patrem fuisse, proprie ad essentiam diuinam pertineat.

¶ 7. Præf. Quanto effectus est posterior, tanto magis habet rationem signi, sicut vinum est causa finalis dolij, & ulterius circuli, qui appēditur ad dolium designandum, vnde circulus habet maxime rationem signi: sed verbum, quod est in voce, effectus postremus ab intellectu progrediens. ergo magis conuenit ratio signi, quam conceptui mentis, & similiter etiam ratio verbi, quod a manifestatione imponitur. omne autem quod prius est in corporalibus, quam in spiritualibus, non proprie dicitur de Deo. ergo verbum non proprie dicitur de ipso.

¶ 8. Præf. Vnum quodq; nomē illud præcipue significata quo imponitur. sed hoc nomē verbū imponitur vel a uerberatione aeris, uel a boatu, secundum quod uerbum nihil aliud est quam uerum boas. ergo hoc est quod præcipue significatur nomine uerbi: sed hoc nullo modo cōuenit Deo nisi metaphorice. ergo uerbum non proprie dicitur eē in diuinis.

¶ 9. Præf. Verbum alicuius dicentis uidetur esse similitudo rei dicentis: sed patet intelligenti se, non intelligit se per similitudinem: sed per essentiam. ergo uidetur, quod ex hoc quod intuetur se non generet aliquod uerbum sui: sed nihil aliud est dicitur summo spiritui, quam cogitando intueri, ut August. dicit. ergo verbum non proprie dicitur in diuinis.

¶ 10. Præf. Omne quod dicitur in Deo ad similitudinem creaturæ, non dicitur de eo proprie sed metaphorice: sed uerbum in diuinis dicitur ad similitudinem uerbi quod est in nobis, ut August. dicit. ergo uidetur, quod metaphorice, & nō proprie in diuinis dicitur.

¶ 11. Præf. Basil. dicit quod Deus dicit uerbum, secundum quod eo oīa proferuntur, sapientia quo oīa cognoscuntur, lux quo oīa manifestantur: sed proferre non proprie dicitur in Deo, quia prolatio ad uocem pertinet. ergo uerbum non proprie dicitur in diuinis.

¶ 12. Præf. Sicut se hēt uerbum uocis ad uerbum incarnatum: ita uerbum mētis ad uerbum æternum.